

ML  
May 25  
IX-6246/d

HUNGARY

RESISTANCE (2910)  
COMMUNIST PARTY (0604)  
POLICE AND SECURITY (2804) ✓

SECRET UNDERGROUND PRISON

SOURCE VIENNA: A 32-year old technician from BUDAPEST.

DATE OF OBSERVATION: The days during and after the revolution, until end-November 1956.

ENGLISH SUMMARY: The secret underground rooms and prison in the Party headquarters building at Köztársasag-ter in BUDAPEST are described. Though the Hungarian "White Book" denies the existence of such rooms, source who took part in the attempts with technical appliances to locate them -- which lasted eight days -- states definitely that these rooms, with AVH men and their prisoners, existed. He tells how the search was carried out, and its results. It proved possible to listen in to AVH men talking with prisoners. A telephone conversation later took place between the searchers and the AVH in the underground rooms. After the Russians recaptured the building, almost every night for two weeks execution were carried out in the neighborhood. In the archives of the building, source read official reports from the years before the revolution, in which the number of the Hungarian avh was given as 127,000 (of whom 34,000 were women). The number of Party members was given as 800,000.

EVALUATION COMMENT: Secret underground rooms in the Party headquarters building on Koztarsasag Sqare have been reported from several sources, but so far these reports have not be substantiated by evidence. This report supplies a few more details, but it can still not be said that the existence of such underground rooms has been proved.

The figure of 800,000 former HWP members is known from official sources, but the figure of 127,000 members of the former AVH has not yet been reported. It is quite possible that the AVH did employ so many people.

(more)

"Nepszabadsag" of 18 April 1957 energetically denied the existence of secret prisons at subject place. It claimed that the secret prisons were built, "by the counter-revolutionary press".

x x x

A BUDAPEST FÖLDALATTI VASUT ÉS A KÖZTÁRSASÁG-TÉRI PÁRTSZÉKHÁZ  
The Underground Railway in BUDAPEST and Party Headquarters at  
the Koztarsasag-Ter

A KÁDÁR-rezim által kiadott "Fehér Könyv" tagadja a Köztársaság-téri pártszékház alatti titkos földalatti helyiségek létezését és az erről szóló híreket rémmeséknek minősíti.

Forrás, aki a helyiség felderítése iránti kutatásban elejétől végig nyolc napon keresztül részt vett, határozottan állítja, nem csak e helyiségek létezését, hanem azt is, hogy azokban emberek, AVH-sok és foglyok tartózkodtak. A következőkben beszámol a kutatás menetéről és az elért eredményekről.

A történetek világosabb megértése céljából vissza kell mennünk a BUDAPEST-i földalatti vasut építéséhez. Hogy a földalatti vasut nem tisztán közlekedési célokat kívánt szolgálni, arra számos adat van. A vasut minden egyes megállójánál az ÁVH részére egy raktárhelyiség és az ÁVH őrség részére egy külön helyiség épült. A helyiségnek e rendeltetése a tervrajzban is ilyenként volt feltüntetve és ezeknek a falai a többi helyiségek falainál erősebben nyertek megépítést. A vasutnak a Nemzeti Színház és a Baross-tér közötti szakaszán az egyik csőből (így hívták szaknyelven az alagutat) egy kitérővágány épült a Köztársaság-tér felé anélkül, hogy e vágány egy másik helyen a csőbe visszatért volna. Hogy e vágány a Köztársaság-téren miben végződött és, hogy mi volt ennek a célja, azt a földalatti vasut építői nem tudták. E kitérő építését KOVÁCS (inu) ÁVH tiszt, alapszervi párttitkár irányította, akit megtevesztés céljából többször kizártak a pártból anélkül, hogy a munkahelyéről elmozdították volna.

Ez elágazás Köztársaság-téri befejezését nagyobb-részt halálra ítélt rabokkal építették, akiket azután a későbbiek során kivégeztek. Miután azonban nem tudták az összes szükséges munkaerőt halálraítéltekből előteremteni, voltak az építők között olyanok is, akik ezt a sorsot elkerülték és akiket 1953-53-ben racionalizálás címén az ország különböző részein lévő munkahelyekre szórtak szét. Ezek közül forradalom alatt többen jelentkeztek, megmondták, hogy hol kell ásni és az ő utmutatásuk alapján meg is találták a kitérő vágány közepén az egyik légaknát, ami az építkezések alatt függő zsillipként szolgált.

(more)

Ez az akna 15-20 méter mély volt és a feneke el volt zárva nem lehetett belőle sehová sem jutni.

A KUTATÁS MENETE ÉS AZ ELÉRT EREDMÉNYEK  
The Search and Its Results

A kutatók október 29-én éjjel utáni két órakor a pártház előtt letettek a földre egy detektoros lehallgató készüléket, amit az egyik bányából hoztak a helyszínre. E műszer segítségével hallani lehetett a föld alatt tartózkodó ÁVHsok durva hangját, gyerekek sírását, és az asszonyok sikoltozását. A detektor segítségével állapították meg az alagút irányát. Megállapították, hogy az a pártháztól a Városi Színház felé vezet. A Városi Színház kormányzói páholya mellett helyiségből egy csigalépcsőn egy pince alatt helyiségbe lehetett jutni, aminek azonban nem volt folytatása. Valószínű, hogy innen is sülyesztőberendezéssel lehetett volna továbbjutni. Ebből a helyiségből detektőr segítségével úgy lehetett hallani a csőben lévők beszélgetését, mintha azok egy szomszédos szobában lettek volna. A cső irányának kutatása során eljutottak a Városi Színház épülete mögötti házig, amely az utfenntartó vállalat részére szolgált lakásul. Az itt lakó utfenntartóról és feleségéről kiderült, hogy ÁVH-sok mind a ketten.

Az asszony a szembenlévő iskolában volt takarítónő. Az utfenntartó lakásában nem volt kijárata az alagutnak. Feltehető és valószínű, hogy a Városi Színházban lévő, fentebb említett kijáratot őrizte.

A cső irányának kutatását a pártház tanácstermének sarkában lévő függőleges aknánál kezdték meg. Így jutottak el a Városi Színházi lejárához. Majd visszamentek újból a függőleges aknához és további elágazást kerestek. Kutatásuk eredményeként eljutottak a Kenyérmező utca sarkán lévő transformátor házhoz, amittől mintegy három méterre egy liftakna volt. Ez a kutatás további kiindulópontját képezte. A két méter mély akna alját kibontva egy ötször öt méteres helyiségbe jutotta. A transzformátor ház kezelője azt mondván, hogy ez a helyiség korábban kábelek raktározására szolgált. Ez az ember, akit KIRÁLY Béla utasítására hazaengedtek, másnap családjával együtt eltűnt a MÁTYÁSPÖLD-i lakásáról. Mivel ez a helyiség részben az irattár alatt volt, megkezdték az irattár kirakását.

A pártház melletti DISZ székház pincéjében egy szerllőztető berendezést találtak, amiből egy cső a tetőre vezetett, egy a pártház tanácstermébe, egy pedig a föld alá. A föld alá vezető csőbe a detektort leengedve, megint jól hallották azon keresztül az ÁVH-sok beszélgetését. "Kapesold be a levegőt!" -- hallotta például a ferrás a detektoron keresztül az egyik bezárt ember hangját.

Ez az akna 15-20 méter mély volt és a feneke el volt zárva nem lehetett belőle sehová sem jutni.

A KUTATÁS MENETE ÉS AZ ELÉRT EREDMÉNYEK  
The Search and Its Results

A kutatók október 29-én éjjel utáni két órakor a pártház előtt letettek a földre egy detektoros lehallgató készüléket, amit az egyik bányából hoztak a helyszínre. E műszer segítségével hallani lehetett a föld alatt tartózkodó ÁVHsok durva hangját, gyerekek sírását, és az asszonyok sikoltozását. A detektor segítségével állapították meg az alagút irányát. Megállapították, hogy az a pártháztól a Városi Színház felé vezet. A Városi Színház kormányzói páholya mellett helyiségből egy csigalépcsőn egy pince alatt helyiségbe lehetett jutni, aminek azonban nem volt folytatása. Valószínű, hogy innen is sülyesztőberendezéssel lehetett volna továbbjutni. Ebből a helyiségből detektőr segítségével úgy lehetett hallani a csőben lévők beszélgetését, mintha azok egy szomszédos szobában lettek volna. A cső irányának kutatása során eljutottak a Városi Színház épülete mögötti házig, amely az utfenntartó vállalat részére szolgált lakásul. Az itt lakó utfenntartóról és feleségéről kiderült, hogy ÁVH-sok mind a ketten.

Az asszony a szembenlévő iskolában volt takarítónő. Az utfenntartó lakásában nem volt kijárata az alagutnak. Feltehető és valószínű, hogy a Városi Színházban lévő, fentebb említett kijáratot őrizte.

A cső irányának kutatását a pártház tanácstermének sarkában lévő függőleges aknánál kezdték meg. Így jutottak el a Városi Színházi lejáratához. Majd visszamentek újból a függőleges aknához és további elágazást kerestek. Kutatásuk eredményeként eljutottak a Kenyérmező utca sarkán lévő transformátor házhoz, amittől mintegy három méterre egy liftakna volt. Ez a kutatás további kiindulópontját képezte. A két méter mély akna alját kibontva egy ötször öt méteres helyiségbe jutotta. A transzformátor ház kezelője azt mondta, hogy ez a helyiség korábban kábelek raktározására szolgált. Ez az ember, akit KIRÁLY Béla utasítására hazaengedtek, másnap családjával együtt eltűnt a MÁTYÁSFÖLD-i lakásáról. Mivel ez a helyiség részben az irattár alatt volt, megkezdték az irattár kirakását.

A pártház melletti DISZ székház pincéjében egy szerllőztető berendezést találtak, amiből egy cső a tetőre vezetett, egy a pártház tanácstermébe, egy pedig a föld alá. A föld alá vezető csőbe a detektort leengedve, megint jól hallották azon keresztül az ÁVH-sok beszélgetését. "Kapesold be a levegőt!" -- hallotta például a ferrás a detektoron keresztül az egyik bezárt ember hangját.

Ebben a pincében, amelyikben a szellőztető berendezés volt, véletlenül egy telefonkioszolóra is akadtak, mégpedig olyanformán, hogy az egyik embert, aki a falnak támaszkodott, megütötte a villaynáram. DUDÁSék egy embere, aki a jelszót ismerte, másnap, november 2-án bekapcsolódott ebbe a vonalba és beszélgetést folytatott a földalatti ÁVH-sokkal, akik a jelszó alapján abban a hiszemben voltak, hogy az ő emberük van a vonal másik végén. Az ÁVH-sok azt kérték, hogy az elzárt vizet engedjék meg. Ők mondták meg, hogy hol van a vízcsap. Kérték tovább, hogy a pártház ostromának a végéről értesítsük őket. Mi azt mondtuk, hogy a pártház körül van véve, de természetesen arról már nem tájékoztattuk őket, hogy azt már el is foglaltuk. Valószínű, hogy a környező házak valamelyikéből is vezetett telefonvonal a földalatti helyiségekbe, mert telefonhívásunkra -- noha a vonal ép volt -- a következő napon már nem jelentkezett senki. Feltehetőleg arra való tekintettel, hogy valaki figyelmesztette őket, hogy az első nap nem ÁVH-sokkal, hanem szabadságharcosokkal beszéltek.

A pártház előtti téren a katonaság lehallgató állomásának sikerült a pincében lévők titkos jelekkel leadott üzeneteit felfognia, a chifrirozott szöveget azonban nem sikerült megfejteni.

Mialatt e kutatások folytak, a katonaság a téren többhelyütt excavatorokkal ásta a földet, hogy a csövek külső burkolatát elérve azt áttörje és így jusson be a folyosóba. Tekintettel arra, hogy sok külföldi újságíró is érdeklődött a kutatás eredménye iránt, KIRÁLY és MALÉTER sürgették az alagút feltárását. Úgy terveztük, hogy november negyedikén az egyik oldalról áttörjük a földalatti folyosó falát és erre való tekintettel a Corvin köztől és a Szabad Nép Székházból szabadságharcos erősítést is kaptunk már.

A munkálatok azonban november 4-én hajnalban az orosz támadás miatt megszakadtak.

### KIVÉGZÉSEK A PÁRTHÁZ KÖRNYÉKÉN

#### Executions in the Neighborhood of the Party Headquarters

November 4- után a pártszékházat oroszok szállták meg. Ezt követő két-három nap múlva a pártház felől minden éjjel fegyver-ropogás hallatszott, reggelre pedig az utcán hullák feküdtek. Ebben az időben reggel hét óráig volt kijárási tilalom. Forrás a közelben lakott és reggel hét órakor nyomban a helyszínre sietett, hogy utánanézzon, mi okozta az éjjeli fegyverropogást. Egy izben a Légozás utca és a Köztársaság-tér sarkán 14 hullát (volt közöttük asszony, férfi, gyerek) egy másik alkalommal pedig a Városi Színház és az iskola előtti területen a Luther-utca sarkán 27 hullát számolt meg.

A hullák hasonfekve, szétszórva heverték és azt a látszatot keltették, hogy futás közben kaszabolták le őket. Voltak közöttük kabátot és a kabát alatt pizzamát és papucsot viselő emberek is. Egy-két napos megszakítással két héten keresztül majdnem minden éjjel volt fegyverropogás és minden fegyverropogást követő reggel az utcán hullák voltak találhatóak. Később gondoskodtak róla, hogy a hullák gyorsan (már reggel nyolc órára) elszállítást nyerjenek. Forrás becslése szerint az itt kivégzett emberek száma meghaladta a százat. Az a feltevés, hogy ezek a kivégzettek a pártház pincéjében bebörtönzött rabok voltak. Egy közelben lakó rendőr a házuk pincéjének az ablakából figyelte az eseményeket és látta, amint az oroszok a pártházból hajtották ki a kivégzendőket. Mikor forrás a hullákat egy alkalommal megnézte, látta, hogy az egyik még vérzett és még élet volt benne. Egy 25 év körüli, nagyon piszkos és elhanyagolt külsejű férfi volt. Az arca véraláfutásos volt, fogai ki voltak verve és ajka fel volt hasítva. Az oroszok közelsége miatt azonban forrásnak nem volt lehetősége arra, hogy szóljon hozzá.

A PÁRTSZÉKHÁZ IRATTÁRA

The Archives of the Party Headquarters

A kutatási munkálatok során forrásnak arra is volt alkalma, hogy a székház irattárában böngésszen. Ennek során olvasott PIROS László belügyminiszter által aláírt és KOVÁCS Istvánnak címzett létszámjelentést, amely szerint az ÁVH dolgozóinak létszáma 127,000 (ebből 34,000 nő) volt. E jelentés 1956 október elején kelt.

Az Akadémia-utcai pártközpont jelentése szerint pedig 1956 szeptemberében a párttagok és tagjelöltek létszáma 300,000 volt.